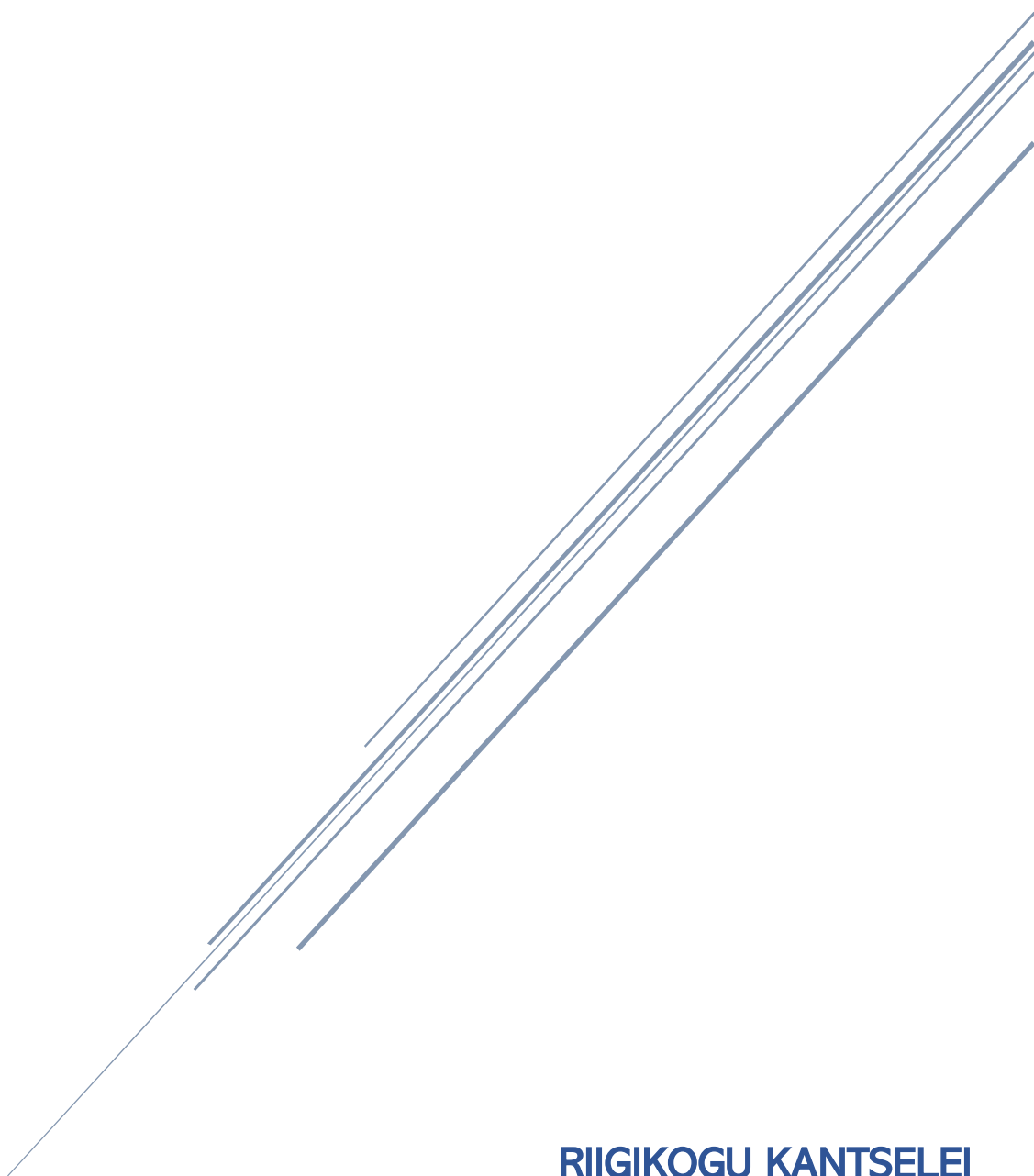

2020. AASTA TEGEVUSARUANNE

RIIGIKOGU KANTSELEI

SISUKORD

SISSEJUHATUS	3
PEAMISED TEGEVUSED	4
PARLAMENTAARNE TEGEVUS RIIGIKOGU KOMISJONIDES	8
ALATISED KOMISJONID	8
ERIKOMISJONID	16
PROBLEEMKOMISJONID	19
PARLAMENTAARNE KOOSTÖÖ RAHVUSVAHELISEL TASANDIL	20
AVALIKKUSE TEAVITAMINE JA KODANIKE KAASAMINE	25
ORGANISATSIOONI JA TEENISTUJATE ARENDAMINE	27
TÄIENDAV INFORMATSIOON	29
RIIGI VALIMISTEENISTUS	30
ARENGUSEIRE KESKUS	32
ERAKONDADE RAHASTAMISE JÄRELEVALVE KOMISJON	33

I. SISSEJUHATUS

Riigikogu on põhiseaduslik institutsioon, mille peamine tegevusvaldkond on seadusandliku võimu teostamine.

Riigikogu tegevuse eesmärk on tagada Eesti Vabariigi jätkusuutlik areng, ühiskonnas kehtiv stabiilne õiguskord ja täitevvõimu funktsioneerimine Riigikogu järelevalve all ning seadusi täites. Riigikogu võtab vastu seadusi, teostab järelevalvet täitevvõimu üle, otsustab eelarve üle ja peab lahendama muid riigieluga seotud küsimusi, mis ei ole antud põhiseadusega Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse, teiste riigiorganite ja kohalike omavalitsuste otsustada.

Riigikogul on 101 liiget. Riigikogu töö toimub peamiselt Riigikogu täiskogu istungitel, komisjonides, fraktsioonides ja välisdelegatsioonides. Riigikogus on 11 alatist komisjoni ja 3 erikomisjoni. Vastavalt vajadusele moodustatakse probleem- ja uurimiskomisjone. Riigikogu XIV koosseisu 3. ja 4. istungjärgu ajal kuni käesoleva ajani tegutses 2 probleemkomisjoni: rahvastikukriisi lahendamise probleemkomisjon ja eesti keele õppe arengu probleemkomisjon.

Riigikogu tegevust reguleerivad Eesti Vabariigi põhiseadus, Riigikogu kodu- ja töökorra seadus, välissuhtlemisseadus, Riigikogu liikme staatuse seadus, Riigikogu valimise seadus, Euroopa Parlamendi valimise seadus, rahvahääletuse seadus, samuti Riigikogu otsused välisdelegatsioonide ja komisjonide moodustamise kohta.

Riigikogu Kantselei (registreerimisnumber 74000101) eesmärk on luua Riigikogule tema põhiseaduslike funktsioonide täitmiseks vajalikud tingimused.

Riigikogu Kantselei ülesanne on nõustada Riigikogu, tema juhatust, komisjone, fraktsioone ja Riigikogu liikmeid, tagada asjaajamine ning organisatsioonilised, majanduslikud ja tehnilised tingimused Riigikogu, tema juhatuse, komisjonide, fraktsioonide ja Riigikogu liikmete tööks, samuti osutada kaasabi Riigikogu suhtlemisel teiste institutsioonidega nii riigisiselt kui ka rahvusvaheliselt ja korraldada Riigikogu liikmete ametihüvedega seonduvat.

Riigikogu Kantselei täiendav ülesanne on riigi valimisteenistuse, Arenguseire Keskuse, Vabariigi Valimiskomisjoni ning erakondade rahastamise järelevalve komisjoni teenindamine.

Arenguseire Keskuse ülesanne on analüüsida ühiskonna ja majanduse pikaajalisi arenguid, aidata kaasa tulevikku vaatavale poliitikakujundusele ning avastada uusi arengusuundi.

Vabariigi Valimiskomisjoni (registreerimisnumber 70008256) ülesanne on tagada Riigikogu valimise seaduse §-s 1 sätestatud põhimõtete järgimine, teha kindlaks üleriigilised hääletamis- ja valimistulemused, valvata valimiste korraldajate tegevuse järele, lahendada kaebusi ning täita muid seadustest tulenevaid ülesandeid.

Erakondade rahastamise järelevalve komisjoni (registreerimisnumber 70009043) ülesanne on kontrollida erakondade, valimisliitude ja üksikkandidaatide tegevuse vastavust erakonnaseaduses sätestatud nõuetele.

II. PEAMISED TEGEVUSED

Riigikogu on Eesti rahva esinduskogu, ainus vahetult rahva valitud riigiorgan. Eesti Vabariigi põhiseaduse § 59 kohaselt kuulub Riigikogule seadusandlik võim. Seaduste vastuvõtmise kaudu kujundab Riigikogu Eesti õigusorda. Põhiseaduse ja seadustega ettenähtud vahendite (arupärimised, küsimused, uurimiskomisjonid) abil kontrollib Riigikogu täitevvõimu teostamist. Riigikogu pädevusse kuulub põhiseaduse järgi ka eelarve vastuvõtmine, mis tähendab, et Riigikogu määrab kindlaks riigi ülesannete täitmiseks eraldatavate summade suuruse. Kokkuvõtvalt on Riigikogul Eesti Vabariigi põhiseadusega kindlaks määratud riigikorralduses keskne asend ning tema olemasolust ja tegevusest sõltub Eesti Vabariigi kui demokraatliku ja sotsiaalse õigusriigi jätkusuutlik areng ning igapäevase põhiõiguste ja -vabaduste tagatus.

Riigikogu Kantselei on riigi ametiasutus, kes tagab Riigikogu, tema organite ja Riigikogu liikmete teenindamise. Kantselei ülesanded on sätestatud Riigikogu kodu- ja töökorra seaduses. Kantseleil ei ole muid eesmärke, mis ei oleks seotud Riigikogu tegevusega.

Seaduste vastuvõtmine ja parlamentaarne kontroll

Riigikogu XIV koosseis võttis 3. ja 4. istungjärgul vastu **123** õigusakti, sh 98 seadust, 24 otsust ja 1 avalduse. Istungjärkude vahelisel ajal võeti vastu **1** avaldus.

Riigikogu XIV koosseisu kevadistungjärgul (13.01.2020–18.06.2020) toimus **64** ja sügisistungjärgul (14.09.2020–17.12.2020) **44** istungit, kokku **108** korralist istungit. Lisaks toimus **2** erakorralist istungjärku (06.07.2020 ja 25.08.2020).

Riigikogu XIV koosseis võttis 2020. aastal menetlusse **20** kollektiivset pöördumist:

1. Kollektiivne pöördumine "Karusloomafarmide keelustamine Eestis";
2. Kollektiivne pöördumine "Ilutulestik ilma ohvriteta";
3. Kollektiivne pöördumine "Mart Helme, astu tagasi!";
4. Kollektiivne pöördumine "Власти решили отравить все части города Кохтла-Ярве?";
5. Kollektiivne pöördumine "Mahetoodete hinda on vaja langetada! Soovime tunnustatud mahetoidule 9% käibemaksumäära!";
6. Kollektiivne pöördumine "Avalik pöördumine Eesti teaduse ja Eesti-uuringute rahastamise asjus";
7. Kollektiivne pöördumine "Anname koolikogukonnale suuremad õigused";
8. Kollektiivne pöördumine "Seisame Elu eest: nõuame 5G ohutute piirnormide kehtestamist ja pikaajalisi uuringuid tehnoloogiaärist sõltumatutelt teadlastelt";
9. Kollektiivne pöördumine "'EI' LEMMIKLOOMADEGA kerjamisele";
10. Kollektiivne pöördumine "Nõuame valitsuselt seaduse 165 SE tühistamist";
11. Kollektiivne pöördumine "Seadustame Eestis eutanaasia";
12. Kollektiivne pöördumine "Maapõuaseaduse muutmiseks, et hoida karjäärid eluhoonetest eemal";
13. Kollektiivne pöördumine "Välistudengite ja -töötajate võimalus Eestis õppida ja töötada";
14. Kollektiivne pöördumine "Kõrghariduse ja teadus-arendustegevuse rahastuse korrastamine";
15. Kollektiivne pöördumine "Õlitehase ehitusloa peatamine";
16. Kollektiivne pöördumine "AITAB! Rahvaalgatus loomakaitseseaduse ja sellega seonduvate õigusaktide muutmiseks";
17. Kollektiivne pöördumine "Metsapöördumine";
18. Kollektiivne pöördumine "Koroona meetmed ei ole põhjendatud. On aeg naasta

- tavaelu juurde!";
19. Kollektiivne pöördumine "Ei katuseraha jagamisele abordivastasele liikumisele";
  20. Kollektiivne pöördumine "Petitsioon referendumi korraldamiseks: kas lageraied peaksid Eestis olema keelatud?".

Riigikogu istungitel toimus XIV koosseisu 3. ja 4. istungjärgul üheksa olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu:

1. Välispoliitika arutelu (algataja Riigikogu väliskomisjon; ettekandjad: väliskomisjoni esimees Enn Eesmaa, välisminister Urmas Reinsalu);
2. "Mets muutuva kliima tingimustes" (algataja Riigikogu keskkonnakomisjon; ettekandjad: keskkonnakomisjoni esimees Erki Savisaar, Keskkonnaagentuuri metsaosakonna juhataja Taivo Denks, Eesti Maaülikooli metsapatoloogia dotsent Rein Drenkhan, Tartu Ülikooli loodus- ja täppisteaduste valdkonna ökoloogia ja maateaduste instituudi botaanika vanemteadur Aveliina Helm);
3. "Elu pärast kriisi – terve ühiskonnana edasi" (algataja Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon; ettekandjad: mõttekoja Praxis nõukogu liige ja majandusekspert Ardo Hansson, Sotsiaalministeeriumi tööala asekanstler Sten Andreas Ehrlich, Euroopa Parlamendi liige Marina Kaljurand, Riigikogu liige Indrek Saar);
4. Eesti eelarvepoliitika arutelu (algataja Riigikogu riigieelarve kontrolli erikomisjon; ettekandjad: komisjoni esimees Jürgen Ligi, Eesti Panga president Madis Müller, eelarvenõukogu esimees Raul Eamets, Eesti Kaubandus-Tööstuskoja juhatuse esimees Toomas Luman);
5. Eesti inimarengu aruanne 2019/2020 „Linnastunud ühiskonna ruumilised arengud" (algataja Riigikogu põhiseaduskomisjon; ettekandjad: Eesti inimarengu aruande 2019/2020 peatoimetaja, Tallinna Ülikooli jätkusuutliku arengu prorektor, keskkonnakorralduse professor ja kultuurigeograafia vanemteadur Helen Sooväli-Sepping, Eesti inimarengu aruande 2019/2020 peatüki „Eesti aruteluruum“ toimetaja, Tallinna Ülikooli Balti filmi, meedia, kunstide ja kommunikatsiooni instituudi professor ning meediainnovatsiooni ja digikultuuri tippkeskuse juhataja Indrek Ibrus, põhiseaduskomisjoni aseesimees Lauri Läänemets);
6. "Kuidas elada koroonaviirusega?" (algataja Eesti Reformierakonna fraktsioon; ettekandjad: Riigikogu liige Kaja Kallas, Tartu Ülikooli meditsiinilise mikrobioloogia ja viroloogia professor Irja Lutsar, Tallinn Nordic Hotel Forumi juht Feliks Mägi, Kuressaare Haigla Sihtasutuse juhatuse liige Edward Laane);
7. "Õpetajate järelkasv ja õpetajaameti väärtustamine kui Eesti riigi jätkusuutlikkuse alustala" (algataja Riigikogu kultuurikomisjon; ettekandjad: komisjoni esimees Aadu Must, Tallinna Prantsuse Lütseumi ajaloo- ja ühiskonnaõpetuse õpetaja ning hariduslike erivajadustega õpilaste õppe koordinaator Liis Reier, Tartu Ülikooli Pedagogicum juhataja professor Margus Pedaste, haridus- ja teadusminister Mailis Reps);
8. "Estonia hukk – kas tõde tõuseb viimaks pinnale?" (algataja Eesti Konservatiivse Rahvaerakonna fraktsioon; ettekandjad: reisiparvlaeva Estonia hukust pääsenud Ain-Alar Juhanson, aastatel 2005 kuni 2009 valitsuse uurimiskomisjoni esimees Margus Kurm, Riigikogu liige Kalle Grünthal);
9. "Rohepööre – nii väljakutse kui võimalus Eesti jaoks" (algataja Eesti Keskerakonna fraktsioon; ettekandjad: Riigikogu liige Erki Savisaar, Euroopa Komisjoni energeetikavolinik Kadri Simson, Ida-Virumaa Omavalitsuste Liidu õiglase ülemineku platvormi koordinaator Hardi Murula).

Valitsusliikmed ja muud ametiisikud esinesid Riigikogu ees XIV koosseisu kevad- ja sügisistungjärgul **12** aruande, ettekande või ülevaatega:

1. Vabariigi Valitsuse esitatud "Välispoliitika arengukava 2030" (välisminister Urmas Reinsalu);
2. Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030 (maaeluminister Arvo Aller);
3. Eesti Panga 2019. aasta aruanne (Eesti Panga president Madis Müller);
4. Finantsinspektsiooni 2019. aasta aruanne (Finantsinspektsiooni juhatuse esimees Kilvar Kessler);
5. "Kultuuripoliitika põhialused aastani 2020" 2019. aasta täitmise aruanne (kultuuriminister Tõnis Lukas);
6. Ülevaade teadus- ja arendustegevuse olukorrast ning valitsuse poliitikast selles valdkonnas (peaminister Jüri Ratas);
7. Ülevaade kohtukorralduse, õigusmõistmise ja seaduste ühetaolise kohaldamise kohta (Riigikohtu esimees Villu Kõve);
8. Ülevaade Eesti julgeolekupoliitika eesmärkide saavutamisest (peaminister Jüri Ratas);
9. Õiguskantsleri ettekanne "Õigusriik eriolukorras";
10. Õiguskantsler Ülle Madise 2019.–2020. aasta tegevuse ülevaade;
11. Avaliku teenistuse 2019. aasta aruande ülevaade (riigihalduse minister Jaak Aab);
12. Ülevaade riigi vara kasutamisest ja säilimisest 2019.–2020. aastal – Esmatähtsate avalike teenuste tulevik (riigikontrolör Janar Holm).

XIV koosseisus andsid Riigikogu liikmed 2020. aastal ametivande neljal korral ja muud ametiisikud andsid ametivande kahel korral.

Riigikogu XIV koosseisu 3. ja 4. istungjärgul esineti Riigikogu ees poliitiliste avalduste ja kõnedega üheksal korral:

1. Peaminister Jüri Ratase poliitiline avaldus kujunenud olukorrast Eestis;
2. Peaminister Jüri Ratase poliitiline avaldus 2020. aasta lisaelarve seaduse eelnõu üleandmisel Riigikogule;
3. Peaminister Jüri Ratase poliitiline avaldus eriolukorrast;
4. Peaminister Jüri Ratase poliitiline avaldus Euroopa Liidu majanduse taaskäivitamise kava kohta;
5. Eesti Vabariigi presidendi Kersti Kaljulaidi kõne XIV Riigikogu 4. istungjärgu avaistungil;
6. Peaminister Jüri Ratase poliitiline avaldus riigi 2021. aasta riigieelarve seaduse eelnõu üleandmisel Riigikogule;
7. Peaminister Jüri Ratase poliitiline avaldus Eesti pikaajalise arengustrateegia „Eesti 2035“ kohta;
8. Peaminister Jüri Ratase poliitiline avaldus seoses COVID-19 haigusega kujunenud olukorrast Eestis;
9. Välisminister Urmas Reinsalu poliitiline avaldus seoses olukorraga Valgevenes.

Umbusalduse avaldamine ja usaldusküsimuse otsustamine toimus kolmel korral:

1. Usaldusküsimusega seotud eelnõu 108 SE (kogumispensionide seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seadus (kohustusliku kogumispensionide reform)) (56/45/0);
2. Kirjalik nõue avaldada umbusaldust rahandusminister Martin Helmele (45/53/0);
3. Kirjalik nõue avaldada umbusaldust rahandusminister Martin Helmele (46/0/0).

2020. aasta kevad- ja sügisistungjärgul esitasid Riigikogu liikmed Vabariigi Valitsusele ja selle liikmetele kokku **28** arupärimist (millest tagastati 8 arupärimist ja võeti tagasi 1) ning esitati **90** kirjalikku küsimust (millest tagastati 6). Riigikogu liikmed edastasid Riigikogu juhatusele **383** taotlust valitsusliikmetele küsimuste esitamiseks infotunnis.

III. PARLAMENTAARNE TEGEVUS RIIGIKOGU KOMISJONIDES

Alatiste komisjonide 2020. aasta tegevuse ülevaade

Euroopa Liidu asjade komisjon

Euroopa Liidu asjade komisjon (ELAK) on alatine komisjon, millel on Riigikogus Euroopa Liidu (EL) küsimustes otsustav ja koordineeriv roll. Komisjoni seisukohtadest juhindub EL-i küsimustes ka Vabariigi Valitsus.

XIV Riigikogu koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon **80** istungit (neist 7 olid ühised istungid koos väliskomisjoniga, rahanduskomisjoniga, riigieelarve kontrolli erikomisjoniga). ELAK kujundas Riigikogu seisukoha **33** EL-i algatuse kohta ning andis valitsusele mandaadi osaleda Euroopa Ülemkogu ja EL-i Nõukogu poliitilistes aruteludes **142** päevakorrapunkti raames.

Välissuhtlus

COVID-19 pandeemia tõttu toimus vaadeldaval perioodil vaid üks välislähetus – ELAK-i esimehe osalemine Riigikogu visiidil Soome parlamenti. Välissuhtlus liikus paljuski videoformaati ning peamiselt keskenduti parlamentaarsele koostööle, osaledes COSAC-i (EL-i asjade komisjonide konverents) aruteludes.

Olulisema mõjuga teemad olid COVID-19 pandeemiaga seotud EL-i tegevuste koordinatsioon, EL-i 2020–2027 perioodi eelarveraamistik, EL-i taaskäivitamise kava, EL-i ja Ühendkuningriigi tulevikusuhted ning keskkond. Nendele teemadele keskendus ELAK ka 25 parlamentaarse kuulamise raames.

Oluline muudatus ELAK-i töös on COVID-19 pandeemiast tingituna läbi viidud digipööre, alates märtsi lõpust toimuvad komisjoni istungid veebis.

Keskkonnakomisjon

Keskkonnakomisjon on Riigikogu alatine komisjon, mis menetleb riigi keskkonnapoliitikat ja -kaitset, loodusressursside kasutamist ja looduskaitset, sh keskkonnaalaste rahvusvaheliste lepingute ratifitseerimist käsitlevaid eelnõusid. Samuti kontrollib komisjon oma töövaldkonna piires valitsuse tegevust.

XIV Riigikogu koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon **50** istungit, sh 4 ühisistungit (2 istungit koos maaelukomisjoniga), 2 avalikku istungit ja 2 väljasõiduistungit. Komisjon menetles **13** õigusakti eelnõu, millest 7 võeti vastu seadusena, tagasi lükati 1 eelnõu ja menetlusse jäi 5 eelnõu. Komisjon on andnud Euroopa Liidu asjade komisjonile 6 arvamust, rahanduskomisjonile 2 arvamust ning 1 arvamuse maaelukomisjonile ja õiguskomisjonile. Komisjon arutas **3** kollektiivset pöördumist ja viis läbi **1** oluliselt tähtsa riikliku küsimuse arutelu „Mets muutuva kliima tingimustes“.

Komisjoni istungitel ja toimunud kohtumistel on läbivalt käsitletud järgmisi teemasid:

- kliima (sh soode roll kliimamuutustes) ja ringmajandus (sh jäätmete sorteerimine);
- Koostöös Stockholmi Keskkonnainstituudi Tallinna esindusega korraldati konverents „Kliimanetraalne Eesti: linnade ja asulate potentsiaal“;
- Euroopa rohelepe ja rohevõrgustike planeerimine;
- metsandus ja looduskaitse (sh õhusaaste, veekvaliteet, vesiviljelus).

Väljasõiduistungite käigus külastas komisjon Keskkonnaagentuuri, ehitus- ja lammutusjäätmete käitluskeskust Tallinnas ning pakendite vastuvõtupunkti Ülemiste keskuses.

Kultuurikomisjon

Kultuurikomisjon on Riigikogu alatine komisjon, mis tegeleb haridust, teadust, noorsootööd, keelt, meediat, muinsuskaitset, sporti, loovisikuid, etendusasutusi, muuseume ja raamatukogusid käsitleva seadusloomega.

XIV Riigikogu koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon kokku 69 istungit (neist 20 videosilla teel), millest 2 olid avalikud istungid ning 1 ühisistung majanduskomisjoniga. Komisjon menetles 18 õigusakti eelnõu, millest võeti vastu 6 seadust ja 5 otsust. Tagasi lükati 3 eelnõu ja tagasi võeti 1 eelnõu.

Komisjon andis 2 arvamust Euroopa Liidu asjade komisjonile ja rahanduskomisjonile ning 1 arvamuse õiguskomisjonile ja põhiseaduskomisjonile.

Komisjon algatas olulise tähtsusega riikliku küsimuse teemal „Õpetajate järelkasv ja õpetajaameti väärtustamine kui Eesti riigi jätkusuutlikkuse alustala“, mille arutelu toimus 19. novembril 2020. Arutelu ettevalmistamiseks kohtuti Haridus- ja Teadusministeeriumi ning erinevate huvirühmade, sealhulgas ülikoolide, üliõpilaste ja kolmanda sektori ühenduste esindajatega.

Kultuurikomisjon alustas Kultuurkapitali vahenditest ehitatavate ja renoveeritavate oluliselt tähtsate riiklike kultuuriobjektide valiku ettevalmistamist. Selle tulemusena laekus komisjonile 28 ettepanekut. Kultuurikomisjoni ülesanne on ette valmistada eelnõu, mille alusel saab Riigikogu langetada otsuse. Viimati otsustas Riigikogu 1996. aastal rahastada riiklikult tähtsate kultuuriehitistena Kumu, Eesti Rahva Muuseumi ning Eesti Muusika- ja Teatriakadeemia ehitamist.

Lisaks pidas kultuurikomisjon vajalikuks osaleda aktiivselt valdkonna strateegiliste dokumentide uuendamise tööprotsessis. Seepärast arutati haridusvaldkonna arengukava 2021–2035, eesti keele arengukava 2021–2035, noortevaldkonna arengukava 2021–2035 ning teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ja ettevõtluse arengukava 2021–2035 eelnõusid. Arengukavad kinnitab Vabariigi Valitsus pärast arutelu Riigikogu täiskogus.

Aastat läbivaks teemaks olid kõrghariduse ja teaduse rahastamismudeli arutelud ning need jätkuvad ka 2021. aastal.

Maaelukomisjon

Maaelukomisjon on Riigikogu alatine komisjon, mis suunab seadusandlikku tegevust ning arenguid maaelu- ja regionaalpoliitika, põllumajanduse, kalanduse, toidu, taime- ja loomakaitse, kohaliku omavalitsuse korralduse ning maareformi ja -korralduse valdkonnas. Komisjon kontrollib ka valitsuse tegevust nimetatud valdkondades.

XIV Riigikogu koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon **51** istungit, sealhulgas 49 korralist ja 2 erakorralist istungit, 2 ühisistungit (keskkonnakomisjoniga) ja 1 väljasõiduistungit. Komisjon menetles **13** õigusakti eelnõu (12 seaduseelnõu ja 1 arengukava eelnõu), millest on vastu võetud 8 eelnõu. Komisjon algatas 1 seaduseelnõu, andis 1 arvamuse Euroopa Liidu asjade komisjonile ja 3 teistele komisjonidele ning võttis menetlusse 3 kollektiivset pöördumist (2 menetlus on lõpetatud ja 1 menetlus jätkub).

Komisjon tutvus Riigikontrolli kontrolliaruandega "Maaparandussüsteemide korrastamise jätkusuutlikkus" ja Riigikontrolli auditiaruandega „Lühiülevaade Maaelu Edendamise Sihtasutuse kriisimeetmete elluviimisest“.

Komisjoni fookuses olid järgmised teemad:

- COVID-19 levikust põhjustatud raskuste leevendamise abipaketid ja kriisimeetmete rakendamine;
- välismaalastest tööjõu probleemid, sealhulgas võõrtööjõu kasutamine hooajatöödel põllumajandussektoris;
- kalapüük siseveekogudel ja individuaalkvootide kehtestamine;
- Põllumajandusameti ning Veterinaar- ja Toiduameti ühendamine Põllumajandus- ja Toiduametiks;
- põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava;
- kliimaneutraalne Eesti aastaks 2035+ ning erimärgistatud kütus.

Komisjon oli 2020. aastal partneriks Maalehe ja Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoja traditsioonilise konverentsi „Aasta põllumees“ korraldamisel ja läbiviimisel.

Välissuhtlus

- Komisjoni liige Merry Aart osales 16.–18. jaanuaril 2020 Berliinis toimunud rahvusvahelisel põllumajandus-, toiduainete- ja aiandusmessil „Internationale Grüne Woche“.
- Komisjoni liikmed Merry Aart ja Erkki Keldo käisid 3.–5. veebruaril 2020 Brüsselis tutvumas Euroopa Liidu institutsioonidega.
- Komisjoni liikmed osalesid Euroopa Liidu rahvusparlamentide videokonverentsil teemal „Euroopa rohelepe ja ühine põllumajanduspoliitika: kestliku ja kliimaneutraalse Euroopa nimel“.

Majanduskomisjon

Majanduskomisjon on Riigikogu alatine komisjon, mis suunab seadusloomet ja kontrollib valitsust paljudes majandusega seotud või seda otseselt mõjutavates valdkondades. Komisjon tegeleb küsimustega, mis käsitlevad ehitust ja elamumajandust, postiteenuseid ja elektroonilise side temaatikat, energeetikat, transporti, turismi, riigivara ja riigihangetega seonduvat, nõudeid pakutavatele toodetele ja teenustele, majandusarengut ja ettevõtlust.

XIV Riigikogu koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon **66** istungit, sealhulgas 59 korralist istungit, 7 erakorralist istungit, 7 ühisistungit koos teiste komisjonidega (rahanduskomisjoniga, keskkonnakomisjoniga, sotsiaalkomisjoniga, väliskomisjoniga, kultuurikomisjoniga), 3 avalikku istungit ning 30 elektroonilist istungit. Istungite käigus toimus arvukalt parlamentaarseid kontrole ja kuulamisi ning huvigruppidega kohtumisi.

Komisjon menetles **24** õigusakti eelnõu (neist 3 aastast 2019). Aasta lõpu seisuga oli majanduskomisjonis menetluses 4 seaduseelnõu, vastu võeti 17 seadust, tagasi lükati 3 otsuse eelnõu.

Riigikogu komisjonidele andis majanduskomisjon kokku 16 arvamust: Euroopa Liidu asjade komisjonile 10 arvamust, põhiseaduskomisjonile 2 arvamust, rahanduskomisjonile 2 arvamust, õiguskomisjonile 1 arvamuse ja sotsiaalkomisjonile 1 arvamuse. Riigikohtule andis komisjon põhiseaduslikkuse järelevalve asjades 1 arvamuse.

Majanduskomisjon nimetas ametisse ühe ametiisiku ning määras ühel korral ettevõtlusorganisatsiooni, kes koostöös teiste ettevõtlusorganisatsioonidega nimetas samuti ühe liikme.

Vaadeldaval perioodil menetles majanduskomisjon kaks kollektiivset pöördumist.

Välissuhtlus

Majanduskomisjoni liikmed osalesid kahel välislähetusel. Rahvusvahelistest videokonverentsidest võeti osa kolmel korral.

Põhiseaduskomisjon

Põhiseaduskomisjon on Riigikogu alatine komisjon, mille töövaldkond on piiritletud põhiseaduslike aspektidega. Komisjon menetleb muu hulgas põhiseaduse muutmise seaduse eelnõusid ning Riigikogu, Vabariigi Presidendi, Vabariigi Valitsuse, Riigikontrolli, kohtute ja õiguskantsleri tegevust reguleerivaid eelnõusid, samuti kodakondsust, välismaalasi ja valimisi käsitlevaid eelnõusid.

XIV Riigikogu koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon **47** istungit, millest 43 istungit olid korralised ja 4 erakorralised. Üks istung toimus ühiselt õiguskomisjoni ja korruptsioonivastase erikomisjoniga. Menetletud õigusaktide eelnõude arv oli **20** (14 eelnõu võeti seaduse või otsusena vastu, tagasi lükati 5 eelnõu ning algataja võttis ise tagasi 1 eelnõu). Riigikogu nimel Riigikohtule antud arvamusi oli 2, Euroopa Liidu asjade komisjonile anti 3 ja teistele komisjonidele 4 arvamust ning ministeeriumidele 1 arvamuse. Presidendi poolt välja kuulutamata jäetud seaduste uuesti arutamiste arv – 1. Menetletud kollektiivsete pöördumiste arv – 3.

Komisjonile andsid oma iga-aastase ülevaate Riigikohtu esimees, soolise võrdõiguslikkuse ja võrdse kohtlemise volinik, riigi peaprokurör, õiguskantsler ja Andmekaitse Inspektsiooni peadirektor.

5. juunil 2020 pidas põhiseaduskomisjon avaliku istungi teemal „Põhiseadus 100 – rahvas kõrgeima riigivõimu kandjana“.

Rahanduskomisjon

Rahanduskomisjon on Riigikogu alatine komisjon, mis tegeleb riigi rahanduspoliitikaga seotud õigusaktidega, nagu riigieelarvet ning maksundust ja pangandust reguleerivad eelnõud. Komisjon kontrollib nendes valdkondades ka valitsuse tegevust.

XIV Riigikogu koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon **71** istungit, sealhulgas **4** ühisistungit, **8** erakorralist istungit ja **1** väljasõiduistungit.

Komisjon menetles **44** õigusakti eelnõu (**7** otsuse eelnõu, **37** seaduseelnõu), neist **26** eelnõu võttis Riigikogu vastu, **3** eelnõu lükkas tagasi ja **15** eelnõu jäi menetlusse.

Komisjon andis **8** arvamust Euroopa Liidu asjade komisjonile, **1** arvamuse põhiseaduskomisjonile, **1** arvamuse õiguskomisjonile, **1** arvamuse keskkonnakomisjonile ja **1** arvamuse Riigikohtule. Komisjon menetles **2** kollektiivset pöördumist.

Kaasamise raames toimus **34** kohtumist erinevate huvigruppide, valdkondlike ministeeriumide ja ametkondadega.

Välissuhtlus

- Komisjoni esimees Aivar Kokk osales Helsingis toimunud Põhjamaade Investeerimispannga Kontrollikomitee istungil.
- Komisjoni liikmed Andres Sutt ja Jürgen Ligi osalesid Brüsselis Euroopa Liidu parlamentide vahelise stabiilsuse, majandusliku koostöö ja juhtimise konverentsil (IP SECG).
- Komisjoni aseesimees Maris Lauri ja komisjoni liige Riina Sikkut osalesid virtuaalselt Berliinis Saksamaa eesistumise ajal toimunud parlamentidevahelisel Euroopa Liidu stabiilsuse, majanduse koordineerimise ja juhtimise konverentsil (SECG).
- Komisjoni liige Andres Sutt osales virtuaalselt Maailmapanga ja Rahvusvahelise Valuutafondi (IMF) korraldataval globaalsel parlamentaarsel foorumil ning kohtus virtuaalselt IMF-i esindajatega.
- Komisjoni aseesimees Maris Lauri ning komisjoni liikmed Riina Sikkut, Jürgen Ligi, Andres Sutt ja Aivar Sõerd osalesid virtuaalselt kohtumisel IMF-i esindajatega.

Riigikaitsekomisjon

Riigikaitsekomisjon on Riigikogu alatine komisjon, mis tegeleb riigi julgeolekut ja kaitset reguleerivate eelnõudega, kontrollib oma valdkonna piires täidesaatva võimu teostamist ning osaleb riigi julgeoleku- ja kaitsepoliitika kujundamisel. Riigikaitsekomisjoni töö oluliseks osaks on välissuhtlus ning liitlassuhete arendamine.

XIV Riigikogu koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon **61** istungit, sealhulgas **8** väljasõiduistungit, **1** erakorralise väljasõiduistungit, **1** ühise väljasõiduistungit, **2** ühisistungit ning **6** erakorralist istungit.

Komisjon menetles **18** õigusakti eelnõu (12 otsuse eelnõu ja 6 seaduseelnõu), millest **1** võeti tagasi ja **3** olid menetluses alates 2019. aastast.

Riigikogu otsused käsitlesid Kaitseväe osalusega välismissioone. Mahuka riigikaitseseaduse eelnõu (112 SE) aruteludesse kaasati huvigruppe ning valdkondlikke ametkondi ja ettevõtteid.

Riigikaitsekomisjon andis arvamuse ja esitas muudatusettepanekud Riigikogu otsuse

"Riigi pikaajaline arengustrateegia „Eesti 2035“ heakskiitmine" eelnõu (262 OE) kohta. Lisaks algatas komisjon olulise tähtsusega riikliku küsimuse teemal "Riigi sõjalise kaitse jätkusuutlik areng", mille arutelu lükkus 2021. aastasse.

Toimused järgmised kohtumised ja väljasõidud:

- Kohtuti riigikaitse kõrgeima juhi, Eesti Vabariigi presidendi Kersti Kaljulaidiga, peaminister Jüri Ratasega, Kaitseministeeriumi juhtkonnaga ning julgeoleku- ja kaitsepoliitiliste asutustega.
- Korraldati kolm väljasõitu, mille raames külastasid komisjoni liikmed Ämari lennubaasi, Kaitseväe keskpõlügeni ja Kaitseressursside Ametit.
- Osaleti mitmetel riigikaitsealastel konverentsidel, seminaridel ja mälestusüritustel ning võidupühale pühendatud tänujumalateenistusel.
- Riigikaitsekomisjoni esimees Andres Metsoja avas Harju Omavalitsuste Liidu rändkarika laskevõistluse ning raamatu „Eesti piirivalve 1918–2020“ esitluse, millest viimase kaaskorraldaja oli riigikaitsekomisjon.

Välissuhtlus

- Komisjon kohtus Taani parlamendi kaitsekomisjoni delegatsiooniga.
- Riigikaitsekomisjoni esimees Andres Metsoja osales Saksamaa Euroopa Liidu Nõukogu eesistumise parlamentaarse välis- ja julgeolekupoliitika ning julgeoleku- ja kaitsepoliitika videokonverentsil ning kohtus Tallinnas resideeruvate Prantsusmaa ja Türgi suursaadikutega.
- Komisjoni liikmed kohtusid Ühendkuningriigi kaitseministriga, Prantsusmaa Kaitseministeeriumi esindajaga, NATO Sõjalise Komitee esimehega ja Prantsusmaa presidendi erisaadikuga ning osalesid Balti Assamblee julgeoleku- ja kaitsekomisjoni istungil.

Sotsiaalkomisjon

Sotsiaalkomisjon on Riigikogu alatine komisjon, mis tegeleb töövaldkonda, sotsiaalhoolekannet, sotsiaalkindlustust ja tervishoidu reguleerivate eelnõudega. Peale selle kontrollib komisjon oma tööloigus valitsuse tegevust, algatab juhtivkomisjonina ise seadus- ja otsuse eelnõusid ning olulise tähtsusega riiklike küsimuste arutelusid.

XIV Riigikogu koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon kokku **83** istungit, nendest 12 erakorralist ja 5 avalikku istungit, 1 ühise istungi majanduskomisjoniga ja 1 väljasõiduistungit. Eriolukorra ajal (12.03.–17.05.2020) pidas sotsiaalkomisjon 27 videoistungit.

Komisjon menetles 20 õigusakti eelnõu, millest võeti vastu 9 seaduseelnõu ja tagasi lükati 11 eelnõu.

Sotsiaalkomisjon andis 3 arvamust Euroopa Liidu asjade komisjonile ja Riigikohtule, 1 arvamuse keskkonnakomisjonile, kultuurikomisjonile, õiguskomisjonile ja rahanduskomisjonile ning menetles 4 kollektiivset pöördumist.

Kohtuti mitmete huvirühmadega ja riigiametite esindajatega, arutati erinevate ministeeriumide ja nende allasutuste tegevusi ja õigusloomeplaanid ning korraldati parlamentaarseid kuulamisi ühiskonnale olulistest päevakajalistes küsimustes jms.

Komisjon arutas korduvalt avalikel istungitel COVID-19 levikuga ja COVID-19 immuniseerimiskavaga seotud küsimusi, rahvastiku tervise arengukava 2020–2030, digiresepti alusel ravimite kättesaadavuse tagamise küsimust e-apteekides ning valmistas ette olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu Riigikogu täiskogus.

Toimus diskussioon lähtuvalt õiguskantsleri märgukirjast „Ettevõtluskonto kasutaja õigus saada põhitöö kaotamisel töötuskindlustushüvitist“.

Väliskomisjon

Väliskomisjon on Riigikogu alatine komisjon, mis osaleb Eesti välispoliitika kujundamisel ja välissuhtlemise põhimõtete väljatöötamisel ning kontrollib valitsuse välispoliitilist tegevust. Komisjon kujundab ka Riigikogu arvamuse Euroopa Liidu ühise välis- ja julgeolekupoliitika küsimustes, arutab vajaduse korral teisi olulisi Euroopa Liidu teemasid ning kinnitab Eesti seisukohad enne Euroopa Liidu välis-, kaitse-, arengu- ja kaubandusministrite kohtumisi.

XIV Riigikogu koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon **92** istungit, sealhulgas 2 avalikku istungit, kus välisminister andis ülevaate eriolukorrast ja selle mõjust välispoliitikale. Lisaks korraldati 6 ühisistungit teiste komisjonidega (Euroopa Liidu asjade komisjon, riigikaitsekomisjon, majanduskomisjon, kultuurikomisjon).

Välissuhtlus

Vahetult enne koroonakriisi toimus veebruari alguses väliskomisjoni viimane tööviit Araabia Ühendemiraatidesse ja Kuveiti.

2020. aastal võttis Riigikogu vastu kaks avaldust, mille koostamine algatati fraktsioonide üleselt väliskomisjonis: 19. veebruaril „Ajaloomälust ja ajaloo võltsimisest“ ning 25. augustil „Demokraatia ja kodanikuühiskonna toetuseks Valgevenes“. Esimene avaldus oli ajendatud Venemaa võimude provokatiivsetest sõnavõttudest seoses Teise maailmasõja puhkemisega, ajalooliste faktide võltsimisest oma suurriikliku ideoloogia huvides ja selleks korraldatud agressiivsetest meediakampaaniatest. Teine avaldus oli seotud sündmuste arenguga Valgevenes 2020. aasta 9. augusti presidendivalimiste eel, ajal ja pärast valimisi ning sooviga avaldada Riigikogu toetust Valgevene rahvale tema võitluses vaba, demokraatliku ja väärrika tuleviku eest.

Käesoleval perioodil jätkati Euroopa Liidu siseste kahepoolsete investeeringute kaitse lepingute koordineeritud lõpetamist ja sellest lähtuvalt oli menetluses mitu vastavat seaduseelnõu. Samas ratifitseeriti Euroopa Liidu ja Vietnami investeeringute kaitse leping, mille eesmärk on parandada investeerimistingimusi Euroopa Liidu ja Vietnami vahel.

2020. aastal koostati esmakordselt laiapindne Eesti välispoliitika arengukava, mis seab strateegilise sihi ja viisid selle saavutamiseks. „Eesti välispoliitika arengukava 2030“ kohaselt on välispoliitika eesmärk Eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade, Eesti Vabariigi iseseisvuse ja sõltumatuse kindlustatus rahvusvahelistes suhetes, heaolu kasv Eestis ja eestlaskonna huvid võõrsil ning Eesti kasvav panus üleilmsele kestlikku arengusse. Eesmärgi elluviimiseks on kolm sammast: julgeolek, rahvusvaheliste suhete stabiilsus ja kestlik areng, välismajandus ning eestlaskond võõrsil. Väliskomisjon kujundas arengukava suhtes 41 punkti koosneva seisukoha kuulamise, huvirühmade ja Riigikogu komisjonide arvamuste alusel.

Õiguskomisjon

Õiguskomisjon on Riigikogu alatine komisjon, mis tegeleb eraõiguse, kriminaalõiguse- ja sisejulgeolekualaste eelnõudega, samuti politsei- ja piirivalveteenistust ning päästeteenistust reguleerivate eelnõudega. Komisjoni tööalas on ka advokaatide, notarite, vandetõlkide, kohtutäiturite ja pankrotihaldurite tegevust korraldavad seadused ning valitsuse tegevuse ja reformide rakendamise kontroll oma valdkonna piires.

XIV Riigikogu koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon kokku **43** istungit (sh 1 ühisistung põhiseaduskomisjoniga ja korruptsioonivastase erikomisjoniga). Komisjon menetles **19** õigusakti eelnõu (seadusena vastu võetud 13), andis **1** arvamuse Euroopa Liidu asjade komisjonile, **1** arvamuse põhiseaduskomisjonile (põhiseaduslikkuse järelevalve menetluses Riigikohtus) ja **3** arvamust teistele komisjonidele.

Olulisemad parlamentaarsed kuulamised toimusid järgmistel teemadel:

- Ülevaade Päästeameti tegevustest ja perspektiividest (10.02.2020).
- Arutelud seoses kollektiivse pöördumisega „Tõstame parvlaev Estonia vraki üles“ (11.02.2020 ja 17.02.2020).
- Põhiseaduskomisjoni, õiguskomisjoni ja korruptsioonivastase erikomisjoni ühine avalik istung „Eesti Arstide Liidu ja Tallinna Arstide Liidu korruptsiooniteemalise pöördumise arutelu“ (18.02.2020).
- Arutelu „Liikluses kiiruseületajate ohjeldamiseks rahunemispeatuse eksperimendi tulemuste tutvustamine ja arutelu edasiste õiguslike lahenduste üle“ (09.03.2020).
- Arutelu „Kas kriis ja eriolukord on toonud esile vajaduse muudatusteks õiguskorras?“ (24.03.2020).
- Justiitsministeeriumi haldusala riigieelarve tutvustus ja õigusloome plaanid 2021. aastal (12.10.2020).

Komisjon kohtus Riigi peaprokuröri Andres Parmasega ja Justiitsministeeriumi asekancleri Markus Kärneriga.

Välissuhtlus

Rahvusvahelisel tasemel osaleti ühel korral videosilla teel 28.–29. septembril 2020 Brüsselis toimunud Europoli üle järelevalvet teostava komisjoni koosolekul.

Erikomisjonid

Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon

Julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjon on Riigikogu komisjon, mis teostab järelevalvet täidesaatva riigivõimu asutuste üle julgeolekuasutuste ja järelevalvetähtsate tegevusega seonduvalt.

XIV Riigikogu koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas erikomisjon **19** istungit, sh **2** väljasõiduistungit, **1** ühise istungi koos riigikaitsekomisjoniga ja **1** erakorralise istungi.

Toimused järgmised kohtumised:

- Komisjon kuulas juhtiva riigiprokuröri ülevaadet järelevalvetähtsates asutustes 2018. aastal teostatud pealtkuulamiste seaduslikkuse kontrollist. Kontrolli põhitähelepanu oli suunatud logifailide olemasolu ja nende kaudu tuvastatud pealtkuulamiste seaduslikkusele.
- Eelarvete arutelud kaitseministriga ja siseministriga ning Välisluureameti ja Kaitsepolitsei ameti peadirektoritega eesmärgiga võimaldada julgeolekuasutuste arengu ja võimekuse kasvu ning seadusest tulenevate tööülesannete täitmist.
- Valitsuse tegevuse regulaarsed parlamentaarsed kuulamised ametkondade (Kaitsepolitsei ameti, Välisluureameti, Kaitseväe Luurekeskuse, Riigiprokuratuuri, Keskkriminaalpolitsei ja Õiguskantsleri Kantselei) tegevusest ülevaate saamiseks, sh valitsuse töö hindamine, eelarve täitmise jälgimine, vajaduste ja probleemide nägemine ning meetmete rakendamine ettenägematute olukordade lahendamiseks.

Komisjon algatas Kaitseväe korralduse seaduse, julgeolekuasutuste seaduse ja õiguskantsleri seaduse muutmise seaduse eelnõu (152 SE), millega muudeti Kaitseväe korralduse seadust eesmärgiga kehtestada isiku varjatud jälgimisest teavitamata jätmise põhjendatuse põhiseaduspärane regulatsioon. Arutelude käigus tehti õiguskantslerile ettepanek järelevalve teostamiseks vähemalt iga kahe aasta tagant Kaitseväe korralduse seaduse alusel isiku toimingust teavitamata jätmise põhjendatuse üle. Nimetatud seaduse võttis Riigikogu vastu 13. mail 2020.

Korruptsioonivastane erikomisjon

Riigikogu korruptsioonivastane erikomisjon jälgib, et Eesti riigi seadustes sätestatud korruptsioonivastaseid meetmeid ka tegelikult rakendataks. Komisjon arutab ja hindab seaduses loetletud ametiisikute võimalikke korruptsioonijuhtumeid, jälgib Riigikogu liikmete tegevuspiirangutest kinnipidamist ja kontrollib huvide deklaratsioone. Kord aastas esitab erikomisjon Riigikogule ülevaate oma tegevusest.

XIV Riigikogu koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas erikomisjon **51** istungit, neist 3 ühisistungit koos riigieelarve kontrolli erikomisjoniga.

Korruptsioonivastase erikomisjoni jaoks oli 2020. aasta üks olulisemaid tegevusi GRECO V hindamisvooru soovitude rakendamise käigu ja korruptsioonivastase tegevuskava 2021–2025 koostamise jälgimine. Aasta jooksul kohtus erikomisjon korduvalt GRECO V hindamisvooru kõrgeid ametiisikuid käsitlevate soovitude rakendamise eest vastutava Justiitsministeeriumiga, samuti kuulati ära Politsei- ja Piirivalveamet, kelle pädevusse kuulub politseialaste soovitude rakendamine. GRECO soovitudest lähtudes – neist üks kohustab looma reegleid suhtluseks lobistidega – käsitleti lobitöö läbipaistvust. Lobitöö reguleerimise vajalikkuse ja ulatuse hindamiseks

kuulati ära lobistide ja advokaatide esindajate, Euroopa Komisjoni endise asepresidendi Siim Kallase, kelle initsiatiivil loodi Euroopa Liidu läbipaistvusregister, Kaitsepolitsei, Õiguskantsleri Kantselei ja Riigikontrolli seisukohad.

GRECO V hindamisvooru ettevalmistamiseks toimus 2020. aasta novembris MTÜ Korruptsioonivaba Eesti eestvedamisel veebiseminar lobitöö käsitlemisest ja võimalikust reguleerimisest. Läbipaistvusega haakub enamik erikomisjoni teemadest, sh augustis-septembris 2020 koos riigieelarve kontrolli erikomisjoniga toimunud istungitel Rahandusministeeriumi ja USA advokaadibüroo Freeh Sporkin ja Sullivan vahel sõlmitud lepingu asjaolude uurimine.

2020. aasta puhul ei saa mööda minna COVID-19 mõjudest. Erikomisjon uuris, kuidas Maaelu Edendamise Sihtasutus (MES) ja SA KredEx on abimeetmeid rakendanud ning kas raha kasutamine on olnud eesmärgipärane. Teemat käsitleti muu hulgas koostöös riigieelarve kontrolli erikomisjoni, Riigikontrolli, Õiguskantsleri Kantselei, MES-i ja Maaeluministeeriumiga.

Kuna erikomisjon on eraldi tähelepanu pööranud kohaliku omavalitsuse tasandil korruptsiooni tõkestamisele, jälgiti kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse muudatuste väljatöötamise käiku ning anti eelnõu väljatöötamiskavatsuse kohta oma arvamus. Samuti on erikomisjoni fookuses erakonnaseaduse muutmine.

Erikomisjon kontrollis Riigikogu liikmete huvide deklaratsioone. Selgus vajadus mõnede deklarantide andmeid täpsustada. Plaan on deklareerimise kohustus ja kontrollimise võimalused sisulisemaks muuta.

Aasta jooksul sai erikomisjon teavitusi korruptsioonikahtlustest kohaliku omavalitsuse üksuste ning juriidiliste ja füüsiliste isikute kohta. Nende juhtumitega seoses tegi komisjon täiendavaid päringuid ning ühel juhtumil edastas andmed korruptsioonivastase seaduse § 9 lõike 3 alusel prokuratuuri.

Riigieelarve kontrolli erikomisjon

Riigieelarve kontrolli erikomisjon on Riigikogu komisjon, mis kontrollib koostöös Riigikontrolliga Vabariigi Valitsust, et riigieelarve oleks täidetud ning riigi vara ja eelarve vahendeid kasutatakse säästlikult, otstarbekalt ja õiguspäraselt.

XIV Riigikogu koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon **42** istungit, sh 5 ühisistungit (neist 2 erakorralist ühisistungit). Aruandeperioodil võttis komisjon menetlusse 20 uut kontrolliaruannet ja ülevaadet.

Lisaks aruannetele ja ülevaadetele olid komisjoni päevakorras ka muud riigieelarve seisukohast olulised teemad:

- Kõrgharidusreform ja töajõuvajadused

Üks olulisemaid aruteluteemasid oli Riigikontrolli aruanne „Kõrgharidusreform ja töajõuvajadused“. Arutelul osalesid haridus- ja teadusminister, viie Eesti kõrgkooli esindajad ja Eesti Üliõpilaskondade Liidu esindajad. Istungil arutati, kuidas muuta kõrghariduse omandamine töajõuvajadustest lähtuvaks ja parandada kõrgkoolide rahastamist. Komisjon edastas probleeme lahendavad soovitused Haridus- ja Teadusministeeriumile ning otsustas korraldada kordusarutelu.

- Eelarvestamine

Läbivalt on päevakorras olnud eelarvepoliitika. Komisjonile on tutvustatud riigi eelarvestrateegiat ja majandusprognoose, antud ülevaade eelarverevisjonist ning

tõhustamiskavade rakendamisest eelarveprotsessis. Komisjon arutas ka Riigikontrolli ülevaadet rahandusproгноosi ja -seirega seotud riskidest riigi eelarvepoliitikas. See andis ainekorraldada 9. juunil 2020 Riigikogu täiskogus olulise tähtsusega riikliku küsimuse arutelu Eesti eelarvepoliitika teemal. Arutelul esinesid ettekandega peale komisjoni esimehe ka Eesti Panga president, eelarvenõukogu esimees ja Kaubandus-Tööstuskoja juhatuse esimees.

- Kriisimeetmed

Seoses koroonaviiruse leviku tõkestamiseks kehtestatud eriolukorraga on komisjon tähelepanu alla võtnud selle võimaliku mõju riigi rahandusele. Täpsemalt on arutatud eriolukorra õiguslikke ja eelarvelisi tegureid, lisakulusid ja nende vastavust kriisile ning rahalisi väljavaateid, üldisemat majandusolukorda, riigirahandust, kriisimeetmete rakendamist ja selle lõpetamise strateegiat. Põhjalikumalt on arutatud KredExi ja MES-i poolt kriisimeetmete elluviimist. Vabariigi Valitsuse määrusest „COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse levikuga seotud kriisi ja sellest tuleneva eriolukorra mõju leevendamiseks ette nähtud toetusmeetmete üldtingimused“ (1.05.20) tulenevalt jälgib komisjon ka edaspidi kriisimeetmete kasutamist.

- Rahandusministri sõlmitud leping advokaadibürooga Freeh Sporkin & Sullivan
Perioodil 3.–24. august 2020 arutas komisjon rahandusministri ja advokaadibüroo Freeh Sporkin & Sullivan vahel sõlmitud lepingu asjaolusid. Seoses Danske Panga rahapesukaasusega sõlmis rahandusminister õiguskoostöö lepingu USA advokaadibürooga. Et lepingu sõlmimise asjaolud on äratanud avalikkuses kahtlusi, otsustas komisjon parlamentaarse kontrolli raames teemasse selgust tuua. Toimus kaks erakorralist ühisistungit Riigikogu korrupsioonivastase erikomisjoniga ning kolmel korral, kui istung kvoorumini puudumise tõttu ära jäi, toimus arutelu.

Probleemkomisjonid

Eesti keele õppe arengu probleemkomisjon

Eesti keele õppe arengu probleemkomisjon loodi Riigikogu 30. mai 2019 otsuse alusel eesmärgiga uurida eesti keelega seotud riiklike poliitikate põhialuste, valdkonna arengukavade ja programmide hetkeseisu ning teha ettepanekuid kvaliteetse eesti keele õppe tagamiseks ning õppevahendite, õppekavade, metoodikate ja õpetajate ettevalmistamiseks.

XIV Riigikogu koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon kokku **25** istungit. Parlamentaarsete kuulamiste käigus kohtuti Eesti Keele Instituudi esindajatega (27.01.2020), riigikontrolõriga (10.02.2020), Avatud Kooli õpilasparlamendiga (27.01.2020) ja Eesti Keele Kui Teise Keele Õpetajate Liidu esindajatega (28.09.2020) ning tehti väljasõiduistung SA Innove Keelekümbluskeskusesse (21.01.2020).

Komisjoni istungitel arutati veel üldhariduskooli eesti keele õppe kvaliteeti ja tulemuslikkust ning eesti keele teise keelena õppekirjanduse tellimist.

Rahvastikukriisi lahendamise probleemkomisjon

Komisjoni ülesanne on kujundada Eesti rahvastikupoliitikat, et tagada eesti rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade.

XIV Riigikogu koosseisu 3. ja 4. istungjärgu jooksul pidas komisjon kokku **26** istungit.

Komisjonis arutati rahvastikupoliitika põhialuseid, riigi strateegilist planeerimist, sisserände probleeme kohalikul tasandil, ränderegulatsioone, kriisi pikaajalisi mõjusid rahvastikule, Eesti sündimusarengut, perepoliitikat, rahvaloenduse ettevalmistusi, rahvastiku tervise arengukava 2020–2030, strateegia „Eesti 2035“ rahvastikku käsitlevaid osasid ning rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava 2021–2030. Komisjon kohtus mitmel istungil rahvastikuministriga, et arutada ministri töökava ja seatud eesmäärke.

Komisjon tegi ettepanekuid rahvastiku tervise arengukava täiendamiseks, „Eesti 2035“ rahvastikku käsitlevate osade muutmiseks ja täiendamiseks ning rahvastiku ja sidusa ühiskonna arengukava sidusa Eesti, üleilmse eestluse ning kestliku Eesti alavaldkondade kohta.

Komisjon andis arvamuse sotsiaalkomisjoni menetluses olnud perehüvitiste seaduse muutmise ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (185 SE) eelnõu kohta.

Välissuhtlus

Toimus üks välislähetus 17. septembril 2020 Helsingisse seminarile ”Eestlased Soomes”, kus osales komisjoni liige Siret Kotka.

IV Parlamentaarne koostöö rahvusvahelisel tasandil

Riigikogu välissuhtlust iseloomustas 2020. aastal vahetute kontaktide asendumine veebisuhtlusega. Õnneks ei mõjutanud teisenenud vorm olulisel määral suhtluse sisu ja taset. Kroonviirusest tingitud piirangud sundisid nii parlamentaarsed assambleed kui ka konverentsid ja kohtumised veebiplatvormidele. Silmast silma suhtlusele iseloomulik intensiivsus on küll asendamatu, kuid infovahetus ja peamised kokkulepped said teoks ka internetiplatvormidel. Infovahetust vajasisid ühiskonnad aga sel aastal rohkem kui varem – COVID-19 õppetundide omavaheline jagamine hõlbustas paljudele kriisiga toimetulekut. Ehkki veebisuhtlus on tulnud, et jääda, võib olla kindel, et piirangute raugedes on parlamendid varmad naasma tavapärase suhtlusvormide juurde.

Riigikogus jätkus suhtlus võimalust mööda tavapärasest rütmis ja harjumuspärastes vormides. Riigikogu esimehe kohtumised toimusid nii vahetult kui ka veebipõhiselt. Vahetult enne pandeemia algust 2020. aasta märtsis toimus Riigikogu esimehe visiit Soome Vabariiki.

Pandeemia tõttu toimus enamik traditsioonilisi kohtumisi videosilla teel.

Aprillis ja novembris osales Riigikogu esimees Henn Põlluaas Põhja- ja Balti riikide (NB8) parlamendiesimeeste videokonverentsil, oktoobris kohtus ta Soome parlamendi esimehe pr Anu Vehviläineniga video teel ja novembris esines sõnavõtuga Balti Assamblee videoistungil. Eestit külastasid 2020. aastal Rootsi, Ukraina ja Ungari parlamendi ning Šveitsi Rahvusnõukogu esimehed.

Toimus üks väljaminev parlamendirühma visiit: Eesti-India parlamendirühm viibis Indias 30. jaanuarist 7.veebruarini.

Balti Assamblee (BA)

Balti Assamblee tegevuses osalemine hõlmab lõviosa Riigikogu parlamentaarsest välissuhtlusest. 2020. aastal oli Balti Assamblee ja Balti Ministrite Nõukogu eesistujaks Eesti. Eesti eesistumine langes väga keerulisele COVID-19 pandeemiaga seotud kriisiajale. BA komisjonid kohtusid vaid aasta alguses (jaanuaris, veebruaris ja märtsis). Pärast eriolukordade kehtestamist jäid ära või lükkusid edasi mitmed kavandatud üritused. BA suutis oma töö operatiivselt ümber korraldada ja komisjonide tegevus toimus kuni aasta lõpuni virtuaalses keskkonnas.

Assamblee fookuses oli Balti riikide tõhusam koostöö pandeemia vastu võitlemisel (kriisiohjamine, tervishoid, sotsiaalsed ja tööhõive aspektid, majanduskoostöö, haridus, julgeolek), kriisi leevendamine ja plaanid kriisist väljumiseks. BA presiidium kutsus Balti riikide valitsusi üles paremini koordineerima ühiseid tegevusi, mis on seotud muu hulgas asjakohase infovahetuse ning isikukaitsevahendite ja vaktsiinide soetamisega.

6. novembril toimusid esimest korda BA ajaloos virtuaalselt 39. aastaistungjärk ja 26. Balti Nõukogu istung, mis keskendusid COVID-19 pandeemiast tingitud kriisi seljatamisele. Kinnitati BA tööplaani ja eelarve Leedu eesistumiseks 2021. aastal, kirjutati alla Balti Nõukogu avaldusele ja võeti vastu BA resolutsioon. Balti Ministrite Nõukogu andis ülevaate Balti koostööst kriisi ajal.

Jätkus koostöö BA rahvusvaheliste partneritega. Põhjamaade Nõukogu (PN) koostööformaadis toimusid virtuaalsed kohtumised, kus vahetati infot ja tutvustati pandeemia ohjamisega seotud parimaid praktikaid.

14. detsembril toimus BA ja PN-i presiidiumite aastakonverents, mis oli pühendatud

olukorrale Valgevenes. Jätkus koostöö Beneluxi parlamendiga. Kolmepoolsel BA, PN-i ja Beneluxi parlamendi kohtumisel septembris arutati COVID-19 mõju riikidele ning peeti debatt õigusriigi, demokraatia ja inimõiguste teemal, pidades silmas hiljutisi sündmusi Valgevenes.

Koostöö GUAM-i (Gruusia, Ukraina, Aserbaidžaaani ja Moldova) ja IPA-ga (Gruusia, Ukraina, Moldova) parlamentaarsete assambleede idapartnerluse raames oli peaaegu olematu pandeemia leviku ja keerulise olukorra tõttu nendes riikides.

Läänemeremaade parlamentaarsetel konverentsil on Eesti esindatud BA delegatsiooni kaudu. Toimused mõned virtuaalsed istungid ning tööd alustas kliimamuutuse ja bioloogilise mitmekesisuse töörühm.

COVID-19 tõttu toimusid BA auhindade üleandmise tseremooniad kolmes Balti riigis eraldi. 2020. aastal anti Tallinnas üle kunstiauhind Kristiine Briedele ja Audrius Stonysele meditatiivse dokumentaalfilmi „Ajasillad“ (2018) eest, mis valmis kolme Balti riigi filmistuudiot ühistööna. Innovatsiooni auhinna pälvis Eestist KappaZeta OÜ radariseiresüsteemide arendamise eest. BA medalid said Eestist Eveli Bauer ja Tanel Kiik.

Leedu on Balti Assamblee ja Balti Ministrite Nõukogu eesistuja aastal 2021.

Parlamentidevaheline Liit (IPU)

COVID-19 pandeemia tõttu tühistati 2020. aasta esimese poolaasta planeeritud üritused, mistõttu lükati ka 142. assamblee istung edasi kevadesse 2021 ja see toimub virtuaalses formaadis.

20. augustil toimus virtuaalselt viies maailma parlamentide esimeeste konverents koostöös ÜRO ja Austria parlamendiga. Riigikogu esimees paraku ei osalenud Eesti taasiseseisvumispäevaga seotud ürituste tõttu. Konverentsi teema oli parlamentide tõhusam juhtimine, mis tagaks rahu ning jätkusuutliku arengu inimestele ja planeedile.

Konverentsil rõhutati rahvusvahelise koostöö tähtsust, et lahendada COVID-19 põhjustatud probleeme, milleks on vähene juurdepääs meditsiinile, sotsiaalne ja majanduslik ebavõrdsus ning kliimaolukord. Konverentsi lõpus võeti vastu deklaratsioon, milles kinnitati oma pühendumust parlamentide jõulisele tegevusele turvalisema, tervislikuma ja jõukama maailma nimel. Esialgu on planeeritud uus spiikrite konverents pidada füüsiliselt septembris 2021 Viinis.

17. ja 18. augustil toimus virtuaalselt naisspiikrite tippkohtumine, mis keskendus soolise võrdõiguslikkuse tugevdamisele, naiste majandusliku mõjuvõimu suurendamisele ning naiste ja tüdrukute vastu suunatud vägivalda vähendamisele.

1.–3. novembrini toimus IPU nõukogu erakorraline istungjärk, mille eesmärk oli valida uus IPU president, kinnitada eelarve ning 2021. aasta tööprogramm. Uueks IPU presidendiks valiti suure häälteenamusega (222 häält 394st) Duarte Pacheco (Portugal). 12+ geopoliitilist gruppi asus juhtima Hollandi delegatsioonist Arda Gerken.

Soome-ugri kohtumise korraldamise eest vastutas 2020. aastal Eesti IPU delegatsioon. Pandeemia tõttu ei toimunud ühtegi füüsilist kohtumist, seepärast ei kohtunud ka sõprusrühmaga.

Euroopa Parlamentidevaheline Kosmosekonverents (EISC)

1. jaanuaril 2020 sai EISC-i eesistujaks Norra, kes jätkab oma eesistumist ka 2021. aastal. Aprillis toimuma pidanud töötuba jäi paraku pandeemia tõttu ära.

24. septembril toimus virtuaalselt plenaaristung, mis keskendus COVID-19 viirusele ja kosmosesektori taastumisele pandeemiast. Eesti delegatsiooni juht Raivo Tamm ütles oma sõnavõtus, et kriisid näitavad, kas suudame ühte hoida ning kiiresti tegutseda. Veebipõhised koosolekud on pannud kosmosevaldkonna avaliku sektori efektiivsemalt tegutsema. Ettevõtlusele on olulise tähtsusega, et programmid jõuaksid tulevikus kiiremini hangeteks. Lisaks kõneles Tamm Eesti kosmoseseaduse väljatöötamisest, mille abil reguleeritakse satelliitide registreerimist ning riigi ja erasektori vahelist suhtlust ja vastutust. Eesti on tuntud küberturbe ja e-riigina, mis annab meile hea võimaluse panustada kosmose liikluse reguleerimisega seotud platvormi arendusse.

Plenaaristungil lõpus võeti ühehäälselt vastu EISC 2020 resolutsioon, mille keskmes olid COVID-19 mõjud kosmosesektorile.

14. oktoobril toimus EAS-i Eesti kosmosebüroo ning Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi kutsel Eesti kosmosepoliitika ja -programmi ning kosmoseobjektide seaduseelnõu väljatöötamiskavatsuse tutvustus. Seaduseelnõu eesmärk on reguleerida kosmoseobjektide sobilikuks tunnistamise ja registreerimise protsessi, et muuta kosmosevaldkonnas tegutsemise tingimused läbipaistvamaks, maandada kahjude tekkimise riski ja vähendada kosmoseprügi teket, samuti jagada vastutust riigi, satelliidi omanike ja operaatorite vahel. Seadus annab ettevõtjatele ja teistele agentuuridele õigusraamistiku, mille sees toimida.

NATO Parlamentaarne Assamblee (NATO PA)

Aktiivse NATO liikmesriigina peab Eesti oluliseks sisulist panustamist NATO Parlamentaarse Assamblee töösse. Veebruaris 2020 toimunud kolme komitee ühisel kohtumisel Brüsselis toodi prioriteetsete teemadena välja jätkuvalt Venemaa, Ukraina ning erinevad probleemkohad Lähis-Ida ja Põhja-Aafrika (MENA) regioonis.

Eesti eestvedamisel viidi läbi strateegiline küberõppus NATO PA liikmetele, mille eesmärk oli mängida läbi realistlik küberintsident ning leida võimalikke lahendusi sellele. Maikuu koroonatõttu virtuaalselt toimunud alalise komitee istungil olid peateemadeks koroonapandeemiast tingitud piirangud riikides ning NATO peasekretäri Jens Stoltenbergi algatatud NATO 2030 refleksiooniprotsess.

Kevadistung Kiievis leidis aset virtuaalselt: komiteede raportite arutamised jagati juulile ja septembrile. Peamiste teemadena käsitleti COVID-19 mõjusid julgeolekule ja majandusele, ÜRO Julgeolekunõukogu 1325. resolutsiooni 20. aastapäeva, Hiina, Musta mere ja Pärsia lahe piirkonda, tehnoloogia arengut, MENA regiooni, NATO ja EL-i partnerlust, Venemaa sõjalist moderniseerimist ning Lääne-Balkani piirkonda.

Virtuaalselt toimunud aastaistungil novembris olid peamised teemad NATO kohanemine ohtude ning nendest põhjustatud olukordadega, rõhuasetusega NATO peasekretäri Stoltenbergi NATO 2030 refleksiooniprotsessil, mille põhieesmärk on poliitilise dimensiooni tugevdamine; kestev oht julgeolekule Venemaa poolt; uued väljakutsed Hiina poolt; suurem tähelepanu Musta mere, Balkani ja Pärsia lahe regiooni julgeolekule.

Eesti seisukohast olid aastaistungil käsitletavad olulisemad teemad kindlasti jätkuv julgeolekuoht Venemaa poolt, mille tõttu on meie riik igati toetamas Ukrainat ja Gruusiat. Samuti peame oluliseks Lääne-Balkani regiooni püüdlusi nende Euro-Atlandi integratsioonis. On väga tervitatav näha positiivseid arenguid avatud uste poliitikas. Sarnaselt meie liitlasele Ameerika Ühendriikidele on oluline suuremat tähelepanu pöörata ka Hiina mõjuvõimu suurenemisele maailmas ning tema pehme jõu tagajärgedele (eriti vaesemates riikides, nagu Lääne-Balkani regioon). Kaug-Põhi ning

kliimateemad on ka meile olulised, arvestades Eesti soovi saada Arktika Nõukogus vaatljaks.

Vahetult enne aastaistungit korraldas Eesti delegatsioon NB8 esimese veebikohtumise, kus kõik osalenud delegatsioonide juhid andsid ülevaate oma riigis toimuvast, eriti COVID-19-st lähtudes.

Euroopa Julgeoleku- ja Kootööorganisatsiooni Parlamentaarne Assamblee (OSCE PA)

Eesti delegatsiooni töö lähtus 2020. aastal põhimõttest, et Eesti laiem julgeolek sõltub väga suurel määral meie võimekusest tegutseda rahvusvahelisel areenil tõsiseltvõetava koostööpartnerina. 2020. aastal oli OSCE PA töökoosolekuid koroonapandeemia tõttu NB8 formaadis virtuaalselt kolm. NB8 töövorm (Põhjamaade ja Balti riikide kohtumine) on traditsiooniline alates 2013. aastast.

OSCE PA 19. talveistungil Viinis jäi kõlama mõte, et OSCE PA roll konfliktide lahendamisel diplomaatilisel teel ning OSCE PA nähtavus ja usaldusväärsus peavad suurenema. Oluline on parendada koostööd OSCE peakorteri ja PA vahel ning olla kindel, et mõlema tegevused oleksid üksteist toetavad. Isolatsioon ja natsionalism on halvad valikud rahumeelse ja turvalise tuleviku ehitamiseks. Demokraatlike väärtuste viimine igaüheni mõlemal pool Atlandi ookeani peab toimuma vaid dialoogi ja koostöö vaimus.

OSCE PA 29. aastaistung Vancouveris jäi koroonatõttu ära ning selle asemel toimus alalise komitee virtuaalne kohtumine juulis. Peamised teemad olid COVID-19, organisatsiooni põhikirja reformimine, regiooni geopoliitilised väljakutsed, kriis Ukrainas, rassism, ränne, keskkonnasäästlikkus, kliimamuutused, diskrimineerimine ja LGBT õigused, vastupidavus ja sotsiaalne ühtekuuluvus, parlamentaarse töö jätkamine suletuse ajal ning inimkaubandus.

OSCE PA 19. sügisistung San Marinos asendati novembris toimunud alalise komitee virtuaalse kohtumisega. Keskenduti vajadusele reformida OSCE PA põhikirja ning suurendada OSCE ja OSCE PA rolli.

2020. aastal kahjuks ei osaletud OSCE PA vaatlusmissioonidel koroonaviiruse kiire leviku ning sellest tingitud piirangute tõttu.

Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee (ENPA)

Koroonaviiruse leviku tõttu sai ENPA 2020. aastal läbi viia vaid ühe täiskogu osaistungi jaanuari lõpus Strasbourgis, ära jäeti täiskogu osaistungid aprillis, juunis ja oktoobris. Komisjonide töö jäi märtsis ja aprillis seisma, edasi toimus töö vaid virtuaalselt KUDO platvormi kaudu.

Jaanuarikuu ENPA täiskogu esimesel osaistungil oli kõige tulisemaks teemaks Venemaa Föderatsiooni volituste vaidlustamine. Veel olid olulisteks arutelupunktideks ENPA ühisprotseduur, ohud meediavabadusele ja ajakirjanike julgeolekule, Poola institutsioonide demokraatlik funktsioneerimine ja Aserbaidžaaani poliitvangid.

Oktoobri täiskogu osaistung asendati kahe laiendatud alalise komisjoni videokohtumistega. Seetõttu avanes võimalus osaleda ja sõna võtta tervel delegatsioonil tavapärase delegatsioonijuhtide taseme asemel. Fookus oli COVID-19 viiruse raportitel, kus käsitleti puhkenud epideemia mõju eelkõige riikide majandusele ja inimeste igapäevaelule, ning riikides kehtestatud meetmetel ja nendest kinnipidamisel.

Videokohtumiste põhiteemadeks olid olukord Valgevenes, Aleksei Navalnõi mürgitamine, konflikt Aserbaidžaaani ja Armeenia piirialadel ning Vahemere idaosa konflikt.

Euroopa Parlamendiuringute ja Dokumendikeskus (ECPRD)

ECPRD koostöövõrgustiku tegemistest võtab osa ligi 70 parlamendikoda, sh panustab aktiivselt ka Riigikogu Kantselei. ECPRD võrgustiku raames on õigus- ja analüüsiosakond vastanud 255 infopäringule erinevates valdkondades.

V Avalikkuse teavitamine ja kodanike kaasamine

Riigikogu Kantselei avalike suhete osakonnale oli 2020. aastal suurimaks väljakutseks kohanemine muutuste ja piirangutega, mille tõi kaasa COVID-19 pandeemia.

Hoolikalt ette valmistatud pidulik lipuheiskamine 24. veebruari varahommikul Kubernerai aias oli veel traditsiooniliselt rahvarohke, aga märtsis rakendunud piirangud avalikkusega suhtlemisel tõmbasid kriipsu peale teistele tavapärasele ettevõtmistele. Selle tõttu tuli ära jätta iga-aastane Riigikogu lahtiste uste päev ning regulaarsed ekskursioonid Toompea lossi.

Muutunud oludes võeti töösse teised tegevussuunad. Riigikogu liikmed Jaak Juske ja Jaak Valge võtsid üle giidi rolli ning osalesid Riigikogu ja Toompea lossi tutvustavate õppevideote valmistamisel. Videod jagati koolide ajaloo- ja ühiskonnaõpetajatele distantsõppel kasutamiseks. Ingliskeelses videos oli giidiks Keit Pentus-Rosimannus. Samal ajal valmistati ette õpilastele mõeldud haridusprogramm, mis annab võimaluse parlamendi tööd süvemalt tutvustada.

2020. aasta jooksul külastas Riigikogu kokku **195** ekskursioonigruppi, millest **160** olid pärit Eestist ja **35** välisriikidest. Kokku osales Riigikogu ekskursioonidel **6657** külastajat, 5481 eestlast ja 1176 välismaalast. Välisriikidest olid esindatud USA, Holland, Saksamaa, Ukraina, Soome, Taani, Läti, Valgevene, Tšehhi, Norra, Suurbritannia, Itaalia, Tai, Jaapan, Venemaa ja Hispaania. Valmis ka uus elektrooniline broneerimissüsteem, mille abil on hõlbus endale sobiv ekskursiooniaeg reserveerida.

Suveperioodil paljud piirangud leevenesid, see võimaldas pidada mitmeid riiklikke tähtpäevi. Traditsiooniline lipupäeva tähistamise tseremoonia toimus 4. juunil Pika Hermannii jalamil ja samuti leidsid aset 20. augusti üritused oma tavapärase kava kohaselt. Vastupanuvõitluse päeval 22. septembril assisteerisid lipuheiskamist 21. Kooli liputoimkonna liikmed.

Oluline daatum 2020. aasta tähtpäevade kalendris oli Eesti Vabariigi põhiseaduse 100. aastapäev. Sellele sündmusele pühendati esinduslik näitus, kus koostööpartneritena olid sisuloojaks ja tootjaks Rahvusraamatukogu sotsiaalia ja parlamendiraamatukogu ning näituste osakond. Kaugtöö tingimustes valminud näitus avati 1. juunil. Lisaks valmisid temaatilised videoklipid kohtumisteks koolides. Publiku nappusele vaatamata korraldati Riigikogu kunstisaalis ja lossi teistes ruumides 2020. aasta jooksul tosikond näitust, millede seas ka Võrumaa käsitöölaad, mis köitis huviliste tähelepanu juba 20. aastat järjest.

Suhtluses ajakirjanikega muutusid varasemast veelgi tähtsamaks elektroonilised kanalid. Meediale pakuti ülekandeid Riigikogus toimuvatest sündmustest, olulisel kohal olid parlamendi töö täpne ja põhjalik eelinfo ning pressiteated eesti, vene ja inglise keeles. ETV tegi Riigikogu istungisaalist palju otseülekandeid, võttes luubi alla infotunnid, olulise tähtsusega riiklike küsimuste arutelud, peaministri poliitilised avaldused ja ettekanded valitsuse tegevusest.

Sotsiaalmeedia põhikanalis Facebook oli jälgijaid 2020. aasta lõpuks üle **14 000**. Riigikogu istungite videosalvestisi saab järelle vaadata Youtube'is ning parlamendi tööd kajastavad fotod on kõigile nähtavad Riigikogu veebilehel asuvas fotoarhiivis. Plaanitult ilmusid Riigikogu Toimetiste järjekordsed numbrid. Euroopa Liidu arengutele keskendunud RiTo nr 41 esitlus toimus juunis, strateegiale „Eesti 2035“ keskendunud nr 42 esitlus detsembris. Nendest esitlustest tegid veebiülekanne ERR ja Postimees, samuti avaldati mitmed RiTo artiklid ERR-i portaalis.

Novembris nägi ilmavalgust Riigikogu aastaraamat, mis vaatles XIV Riigikogu esimest pikemat tööperioodi ajavahemikus 2019. aasta märtsist 2020. aasta septembrini. Et vähendada meie ökoloogilist jalajälge, ilmus kõnealune aastaraamat esmakordselt ainult elektrooniliselt.

VI Organisatsiooni ja teenistujate arendamine

Riigikogu Kantselei eesmärk on toetada Riigikogu tema põhiseaduslike ülesannete täitmisel. Sellest tulenevalt on Kantseleil kohustus värvata ja hoida kõrge kvalifikatsiooniga teenistujaid, kes parimal viisil toetavad Eesti rahva esindust riigi ja parlamentarismi edendamisel ning täidavad ühiskonnas olulist rolli seadusandliku ja täitevvõimu tasakaalustamisel võrdsete partneritena. Püstitatud eesmärkide saavutamiseks ning teenistujate professionaalsuse hoidmiseks ja kasvatamiseks tegeleb Kantselei ka arenduse ja koolitustega.

COVID-19 epideemia tõi kaasa oluliselt rohkem veebipõhiseid koolitusi ja senisest suuremat tähelepanu pöörati töötajate vaimsele tervisele. Toimusid mitmed vaimse tervise- ja meeskonnatöö koolitused. Kevadperioodil viidi läbi Office'i sisekoolitused. Argumenteerimise tarkust jagati kahele majasisesele grupile. Juhtidele toimusid veebikoolitused meeskonna juhtimisest kaugtööl ja uute põlvkondade ootustest tööle. Õigusloome valdkonna tippspetsialistidel avanes võimalus osaleda Riigikohtu koolituste programmis ja õigusteadlaste päevadel.

Kahe sisekoolituse sihtrühmaks olid komisjonide konsultandid (inglisekeelsed ametikirjad ja kirjalik kommunikatsioon). Sisekoolitusena tutvustati samuti uut stenogrammisüsteemi ning jagati teadmisi eelnõude keelekasutusest. Aktiivselt osaleti keskselt korraldatud (KEKO Konsultatsioonid) juhtimis- ja *coaching*'u koolitustel.

Kantselei on teinud kõik endast oleneva, et hoida asutuse atraktiivsust avaliku sektori tööandjana. 2019. aastal hüppeliselt kasvanud personali vabatahtlik voolavus vähenes 2020. aastal, jäädes alla 10% (2019 oli vastav näitaja 11,3%, 2018 4,8%). Oluliselt ei vähenenud uue personali värbamisele ja sisseelamise toetamisele kuluv aja- ja inimressurss. Vabade teenistuskohdade täitmisel kasutati peamiselt konkursse. Kandidaatide üldine kõrge huvi Kantselei kui tööandja vastu on säilinud, kandidaatide arv ühe konkursi kohta oli keskmiselt 30.

Kantselei palgapoliitika eesmärk oli tasustada professionaalseid teenistujaid õiglaselt nii organisatsiooni sees (tagada sisemine õiglus) kui ka konkurentsivõimeliselt palgaturul (tagada väline õiglus).

Rahandusministeeriumi koostatud 2020. aasta ministeeriumide haldusalade ning põhiseaduslike institutsioonide ja Riigikantselei palkade koondraporti kohaselt on Kantselei palgapositsioon võrdlusgrupis jätkuvalt madalaim. Kantseleis teenitakse selle raporti andmete põhjal keskmiselt 8% madalamat tasu kui teistes põhiseaduslikes institutsioonides. 2020. aastal oli keskmine kuu põhipalk Kantseleis 1838 eurot, olles kasvanud võrreldes 2019. aasta keskmisega 0,7%.

Kantselei kui põhiseaduslikku institutsiooni teenindav ametiasutus on vaatamata eeltoodud statistikale suutnud hoida oma positiivset mainet tööandjana ja Riigikogu nõustamise ja teenindamisega seotud kõrgelt kvalifitseeritud spetsialistid on jätkuvalt motiveeritud Kantseleis töötama.

Kantseleis (koos Arenguseire Keskuse ja riigi valimisteenistusega) oli 2020. aastal täistööajale taandatud avalike teenistujate keskmine arv **214,3** (sealhulgas ametnike keskmine arv 74,5 ja töötajate keskmine arv 139,8).

Riigikogu juhatusele makstud tasud olid aruandeaastal kokku 211 800 eurot. Kantselei juhtkonna (direktori ja asedirektorite) tasud olid 156 400 eurot.

2020. aastal arvestati töötasu ja hüvitiste kulu Riigikogu liikmetele ning Kantselei ametnikele ja töötajatele kokku **11 461 400** eurot.

Õigusaktidele, Kantselei siseaktide üldistele nõuetele või turutingimustele mittevastavaid tehinguid seotud isikutega aruandeaastal ei tehtud.

VII Täiendav informatsioon

Olulisemad investeeringud

2020. aastal jätkati 2019. aastal alustatud Toom-Kooli 3 hoone ning Toompea lossi põhjatiiva hoonete vundamentide toetamist, tööde maksumuseks kujunes 65 800 eurot. Peale nimetatud tööde valmimist korrastati Toom-Kooli 3 hoone fassaadid. Tööde käigus renoveeriti soojapidavamaks hoone aknad, tehti krohvi parandused, fassaadid värviti ning korrastati hoone tehnosüsteemid, kõik kokku summas 83 700 eurot.

Seoses varasematel aastatel ilmnenu Toompea lossi läänemüüri danskerite avariihohtliku olukorraga (müüri alumise osa ohtlik lagunemine) ning müüri katteplaatide hävimisega toimus 2020. aastal ka müüritise avariihohtlike piirkondade kapitaalne remont ning katteplaatide vahetus maksumusega 117 300 eurot. Lisaks alustati ka 2021. aastal jätkuvat lossi fassaadide ning korstnate korrastamist. 2020. aastal kulus nimetatud töödele 32 900 eurot. Lossis toimunud suuremateks remontideks olid rahanduskomisjoni ja sotsiaalkomisjoni tööruumide remont.

Alustati ka järgnevatel aastatel jätkuvate lossi rekonstrueerimiseks vajalike eeltöödega. Telliti muinsuskaitse eritingimused, korraldati lossi inventeerimine ning digitaalne mõõdistamine. 2020. aastal kulus kirjeldatud töödele 44 800 eurot.

Infotehnoloogia investeeringute kava prioriteetid 2020. aastal olid luua Riigikogule võimalus kaugosalusega istungi pidamiseks, viia lõpule uue stenogrammi infosüsteemi HANS arendus ja jätkata dokumendihaldus- ja stenogrammisüsteemi tarkvara EMS arendamist. Tarkvaraarendusega seotud töid tehti 2020. aastal kogumaksumusega 533 857 eurot.

Kantselei tähtsamad majandusnäitajad 2020. aastal olid järgmised:

varad	21 219 000 eurot
kohustused	2 805 100 eurot
tegevustulud	4 800 eurot
tegevuskulud	21 111 700 eurot

Varad ja riigieelarvesse kuuluv netovara ning kohustused suurenesid 1 252 900 euro võrra, mis on peamiselt seotud põhivara soetamisega.

Ülevaatlik informatsioon Kantselei valitsemisala 2020. aasta eelarve täitmise kohta kajastub 2020. aasta majandusaasta aruande raamatupidamise osa lisas „Riigieelarve täitmise aruanne 2020“.

VIII Riigi valimisteenistus

Riigi valimisteenistus (RVT) on valimisseaduste alusel moodustatud ja Riigikogu Kantselei koosseisus olev üksus, kelle ülesanne on ette valmistada ja läbi viia Riigikogu, Vabariigi Presidendi, Euroopa Parlamendi, kohaliku omavalitsuse volikogude, Riigikogu esimehe ja aseesimeeste valimisi ning rahvahääletusi. Lisaks sellele lahendab teenistus muid valimistega seotud küsimusi, sh infotehnoloogilisi probleeme.

RVT põhitegevused 2020. aastal olid seotud ettevalmistustega 2021. aasta kohalikeks valimisteks ning 2021. aasta kevadel toimuma pidanud rahvahääletuseks, mis jääb ära.

Sügisel kohtus RVT kõigi valla- ja linnasekretäridega, et tutvustada uuendusi valimisseadustes ja saada tagasisidet valla ja linna valimiskomisjonide plaanide ning vajaduste kohta. RVT koostas juhendmaterjali valla- ja linnasekretäridele valimisjaoskondade moodustamise ja hääletamisruumide asukohtade määramise kohta. Samuti töötas RVT välja jaoskonnakomisjonide töökorralduse ning töövoo (elektrooniliste valijate nimekirjade kasutamine) põhimõtted.

RVT üheks ülesandeks on Vabariigi Valimiskomisjoni (VVK) teenindamine, sh koosolekute ja eelnõude ettevalmistamine. VVK pidas 2020. aastal 14 koosolekut, viis 25. märtsil läbi Riigikogu juhatuse valimised, samuti menetles kolme kaebust (üks neist jäeti läbi vaatamata). 1. juunil alustas tööd VVK uus koosseis. Detsembris kehtestas VVK uue töökorra. Lisaks arutas VVK Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi e-hääletamise töörühma raportit, valimiste infosüsteemide rahastamist, rahvahääletuseks ettevalmistamist, Smart ID kasutamist valimistel ja muid jooksvaid küsimusi.

RVT osales Riigikantselei ligipääsetavuse rakkerühma töös valimiste ligipääsetavuse parandamiseks. Tulemusena koostas RVT soovitusel valla- ja linnasekretäridele hääletamisruumide ligipääsetavuse kohta. Samuti tellib RVT analüüsi e-hääletamise valijarakenduse ligipääsetavuse parandamiseks (ekraanilugeja toe laiendamine macOS ja Linux operatsioonisüsteemidele, silmaga juhtimise toe lisamine).

Valimiste ettevalmistamiseks alustasid tööd järgmised regulaarselt kohtuvad mitteformaalsed töörühmad:

- 1) infotehnoloogia valdkond (RVT, RIA, CERT, SiM, MKM);
- 2) valimiste kommunikatsioon (RVT, Riigikantselei, RIA, SiM, VäM);
- 3) valimiste korraldamine nakkusohu tingimustes (RVT, Terviseamet, SoM).

Välissuhtluse valdkonnas vaatlesid RVT teenistujad Riia Linnavolikogu erakorralisi valimisi Lätis eesmärgiga tutvuda valimiste korraldusega COVID-19 nakkusohu olukorras. RVT tutvustas e-hääletamist Moldovas, Rumeenias, Leedus ja Kolumbias korraldatud veebiseminaridel.

Kommunikatsiooni valdkonnas koostas RVT kommunikatsiooniplaani rahvahääletuseks, mida kohandatult saab kasutada ka kohalike valimiste läbiviimiseks.

Õigusloome valdkonnas osales RVT Justiitsministeeriumi koostatava valimisseaduste täiendamise väljatöötamiskavatsuse aruteludel (Riigi Infosüsteemi Ameti rolli määratlemine valimiste korraldamisel; elektroonilise hääletamise regulatsiooni täiendamine), kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse ekspertkomisjoni töös, samuti Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi initsiatiivil koostatud valimisseaduste muutmise eelnõu väljatöötamisel (vastutuse ja ülesannete sätestamine küberturvalisuse valdkonnas).

Infotehnoloogia valdkonnas jätkus uue valimiste infosüsteemi arendamine koostöös Riigi Infosüsteemi Ametiga, samuti elektroonilise hääletamise süsteemi arendamine 2021. aasta valimisteks, vahe-eesmärgiga saada mõlemad kasutusvalmis 2021. aasta kevadiseks rahvahääletuseks, mis jääb toimumata.

E-hääletamise valdkonnas alustas RVT e-hääletamise dokumentatsiooni ajakohastamist, samuti töötas välja valimiste vaatlemise ja vaatlejakoolituse põhimõtted. RVT tellis analüüsi nutiseadmega hääletamise teostatavuse kohta. Selles analüüsi nutiseadmega hääletamisega kaasnevaid turvariske ja võimalikke lahendusi nutiseadmega hääletamise rakendamiseks (nii valijarakenduse pool kui ka e-hääle kontroll) ning anti esialgne hinnang võimaliku arendusmahu kohta. Analüüs möönis nutiseadmega hääletamise võimalikkust, kui sellega kaasnevad riskid maandatakse.

E-hääletamise usaldusväarsuse tõstmiseks ja selleks meetmete väljatöötamiseks jätkus koostöö Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi, IT- ja väliskaubandusministrite ning Riigi Infosüsteemi Ametiga. Valmistati ette kolmepoolne koostööleping 2021. aasta kohalike valimiste korraldamiseks ja lepiti kokku auditi korraldamises e-hääletamise süsteemi ning selle kasutamisel tehtavate toimingute üle (valmib 1.10.2021), samuti uuringu läbiviimises näotuvastuse rakendamisevõimaluste kohta e-hääletamisel (valmib 1.06.2021).

2020. aasta eelarves investeringuteks ette nähtud 190 471 eurot kasutati ära 25,7% ulatuses valimiste veebilehe ning e-hääletamise süsteemi arendamiseks. Kasutamata jääk kasutatakse e-hääletamise süsteemi arenduseks arvestusega, et süsteem on kasutusvalmis 2021. aasta oktoobri kohalikeks valimisteks, ning lähtudes vajadusest suurendada e-hääletamise ligipääsetavust ja usaldusväarsust.

RVT koosseisus oli 2020. aasta lõpu seisuga kümme teenistajat, neist kaheksa töötas täiskoormusega ja kaks osakoormusega.

RVT 2020. aasta eelarve koos investeringutega oli 754 021 eurot, millest kasutati 429 525 eurot, sh investeringuteks 48 980 eurot.

XI Arenguseire Keskus

Arenguseire Keskus tegeles 2020. aastal nelja uurimissuunaga. Iga le uurimissuunale komplekteeriti juhtkomisjon ja eksperdikogu ning koostati põhjalik lähteülesanne. Kõigi uurimissuundade lõppeesmärk oli esitada alternatiivsed stsenaariumid tulevikuarengutest. Stsenaariumide koostamise alal nõustas keskust Tallinna Ülikooli professor Erik Terk. Uuringute läbiviimisse oli kaasatud üle 60 teadlase ja eksperdi.

- Uurimissuuna lõppraport „Globaalsed jõujooned 2035. Stsenaariumid ja tähendus Eesti jaoks“ valmis juunis 2020.
- Uurimissuuna lõppraportid „Eesti kui lipuriigi tulevik: arengustsenaariumid aastani 2040“ ja „Merekaubanduse tulevik Eestis: arengustsenaariumid aastani 2040“ valmisid septembris 2020.
- Uurimissuuna lõppraport „Eesti tervishoiu tulevik. Stsenaariumid aastani 2035“ valmis novembris 2020.
- Uurimissuuna lõppraport „Viiruskriisi mõju Eesti majandusele. Stsenaariumid aastani 2030“ valmis detsembris 2020.

Lisaks uurimisprojektidele tegeles keskus maailma mõttekodade seirega. Eesmärk oli anda regulaarseid ülevaateid maailma mõttekodade avaldatud analüüsides ja arutelude keskpunktis olevatest teemadest.

- 2020. aastal ilmus 12 uudiskirja maailma mõttekodade värskematest analüüsides.
- Aasta jooksul valmis kaheksa trendiülevaadet väljaandele „Pikksilm“, kus eksperdid kirjutasid essee vormis erinevatel tulevikuteemadel.
- 2020. aastal toimus kaheksa veebiseminari, kus koos pädevate ekspertidega arutati valitud tulevikuteemadel.

Laiema avalikkuse kaasamiseks korraldati konverentsid „Teistmoodi tulevik“ ja „Suur vesinikupäev“ ning kliimateemaline ümarlaud ja oldi kaaskorraldajaks strateegia „Eesti 2035“ aruteluseminaril Riigikogus.

2020. aasta lõpus alustati arenguseire 2021. aasta tegevuskava ettevalmistamist. Selleks küsiti ettepanekuid uurimisteede kohta Riigikogu komisjonidelt ja fraktsioonidelt. Arenguseire nõukoda arutas saadud ettepanekuid ja võimalikke lähteülesandeid ning 2021. aastaks valiti välja neli uurimissuunda:

- Liikuvuse tulevik
- Tulevikukindel maksustruktuur
- Pikaajalise hoolduse tulevik
- Kõrghariduse tulevik

Keskus on olnud aktiivne ka meediaga suhtlemisel. 2020. aasta meediakajastuste arv oli 622.

Läbiviidud küsitluste tulemusena oli keskuse korraldatud üritustel osalenute keskmine rahulolu hinne 10 palli skaalal 7,6 ning rahulolu mediaanhinne samal skaalal oli 8.

Arenguseire Keskuses töötas 2020. aasta lõpu seisuga viis täiskoormusega töötajat ja üks osalise koormusega töötaja, täitmata oli uuringute juhi koht ja üks töötaja oli lapsehoolduspuhkusel.

2020. aasta eelarve oli 793 100 eurot, millest kasutati 738 275 eurot.

X Erakondade rahastamise järelevalve komisjon

Komisjoni strateegiline eesmärk ja töö sisu on aidata kaasa erakondade tulude ja kulude seaduslikkuse ja läbipaistvuse tagamisele, nõustada erakondi erakonna rahastamise küsimustes ning esitada erakonna taotluse alusel erakonnale ettepanekuid majanduslike raskuste ületamiseks, erakonna likviidsuse taastamiseks, maksejõulisuse parandamiseks ja jätkusuutliku majandamise tagamiseks

Erakondade rahastamise järelevalve komisjon (registreerimisnumber 70009043) alustas oma tööd 2011. aasta 6. mail.

Lisaks tavapärasele erakondade aruannete kontrollimisele oli aruandeaastal komisjoni põhitöökaks erakonnaseaduse rikkumiste menetlemine ja mitmes komisjoni ettekirjutustega seotud kohtuvaidluses osalemine. Muu hulgas koostati aruandeaastal keelatud annetuse tagastamiseks ettekirjutus seni suurimas summas **1,02 mln eurot**.

2020. aastal oli komisjonil kasutada rahalisi vahendeid koos 2019. aasta eelarve kasutamata jääkidega käibemaksuta summas 123 000 eurot, millest kasutati ära 102600 eurot, sealhulgas oli investeeringuteks (komisjoni veebilahendus) ette nähtud käibemaksuta 23700 eurot, millest kasutati ära kõik 23700 eurot. Komisjoni personalikuludeks planeeriti 53000 eurot, millest kasutati 36400 eurot ja majandamiskuludeks planeeriti käibemaksuta 46300 eurot, millest kasutati 42500 eurot.

Komisjoni majandusnäitajad 2020. aastal olid järgmised:

- varade maht   36 700 eurot;
- kohustuste maht   2 100 eurot;
- tegevustulud   111 600 eurot;
- tegevuskulud   92 800 eurot.